

Sürdürülebilir Kentleşme: Dokuma Kenti Buldan Örneği

Gizem ERDOĞAN¹, Büşra ÖZTÜRK^{2*}

ORCID 1: 0000-0002-1376-6457

ORCID 2: 0000-0001-9449-0431

¹ İzmir Demokrasi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, 35140, İzmir, Türkiye.

² Pamukkale Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, 20160, Denizli, Türkiye.

* e-mail: gizemerdogan@gmail.com

Öz

Kentlerde meydana gelen kentsel yığılmalara bağlı olarak gelişen sağlıksız mekânların oluşması, arazi kullanımının sağlıksız biçimde genişlemesi kentsel sürdürülebilirlik kavramını gündeme getirmiştir. Sürdürülebilir kentleşme mekânsal gelişme hedeflenirken bugünün ihtiyaçlarını gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılmasına mâni olmayacak yöntemlerle karşılayan, koruma-kullanma dengesi kavramına atıfta bulunarak tanımlanmaktadır. Sürdürülebilir kentleşme konusunda yapılmış kayda değer pek çok çalışma, sürdürülebilir kentleşmeye dair 40'tan fazla gösterge ortaya koymuştur. Çevresel süreç olarak bakıldığında ise, mevcut kaynak akışındaki kısıtlamaların dikkate alınarak tabii kaynakların bilinçli ve bilinçsiz tüketiminin ortadan kaldırılması bugün ve gelecek kuşak adına önem teşkil etmektedir. Bu araştırmanın amacı, sürdürülebilir kentleşme üzerine yapılan araştırmalar ışığında sürdürülebilirlik prensiplerini genel hatları ile ortaya koymaktır. Çalışma konusu olan Buldan yerleşkesi planlama alanında sürdürülebilir kentleşme prensipleri temelinde mekânsal, çevresel, ekonomik ve kültürel politikalarının ve yol haritasının oluşturulması hedeflenmiştir. Araştırma, stratejik mekânsal yaklaşımı temel alan yöntem kurgusu temelinde, arazi tespit ve gözlem çalışmaları çerçevesi ve GZFT analizi ışığında ele alınmıştır. Araştırmanın sonunda, tarihte dokuma kenti olarak değerlendirilen Buldan yerleşmesi bütününde sürdürülebilir bir kentleşme modeli tanımlanabilmektedir. Bu model sürdürülebilir gelişme kavramında kent plancılara ve karar alıcılara rehberlik edebilecek çevresel, mekânsal, ekonomik ve kültürel bileşenlerden oluşan bütünlük bir plan kurgusunu içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kentleşme prensipleri, Buldan

Sustainable Urbanization: a Study of a Textile Town Buldan

Abstract

The development of unhealthy places due to urban accumulation in urban areas and the unhealthy expansion of land use have brought about the concept of urban sustainability. Sustainable urbanization is defined by the concept of conservation-utilization balance, which provides today's needs with methods that will not prevent future generations from meeting their own needs when spatial development is targeted. Various studies on sustainable urbanization have produced more than 40 indicators of sustainable urbanization. The conscious and unconscious consumption of natural resources has been lifted in consideration of the limitations of the current resource flow, which is important for the present and future generations. The aim of this research is to outline the principles of sustainability in the light of researches on sustainable urbanization in general terms. In the field

Atıf: Erdoğan, G., Öztürk, B. (2019). Sürdürülebilir Kentleşme: Dokuma Kenti Buldan Örneği. Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi (MBUD), 4 (1), 51-68.

DOI: [10.30785/mbud.443568](https://doi.org/10.30785/mbud.443568)

of Buldan settlement planning, which is the subject of the study, it is aimed to create spatial, environmental, economic and cultural policies and determine road map on the basis of sustainable urbanization principles. The research is based on the methodology based on strategic spatial approach, the field survey and observational studies framework and SWOT analysis. A sustainable model of urbanization has been defined throughout Buldan settlement, which is considered as a textile settlement in history. This model includes an integrated plan formulation of environmental, spatial, economic and cultural components that can guide urban planners and decision makers in the concept of sustainable development.

Keywords: Sustainability, principles of sustainable urbanization, Buldan

1. Giriş

Kentlerde meydana gelen kentsel yığılmalar, iş olanaklarının çeşitlendiği bölgelerde artmaktadır. Kentsel yığılmalara bağlı olarak gelişen sağlıksız mekânların oluşması, arazi kullanımının sağlıksız biçimde genişlemesi ve yayılması kentsel sürdürülebilirlik kavramını gündeme getirmiştir. Sürdürülebilirlik kavramı, Bruntland raporu ve Rio bildirgesinde, 'günümüz gereksinimlerini, gelecek nesillerin gereksinimlerini temin etme olanaklarından ödün vermeksizin karşılamak' olarak ifade edilmiş olup, ilişkili olan ekonomik, çevresel, sosyal-kültürel alanlar birbirleri ile bağlantılıdır (Gazibey vd., 2014; Johnson, 2009; Yiğitcanlar ve Teriman, 2015;). Günümüz kentlerinde hızlı ve kontrolsüz nüfus yoğunluklarının neden olduğu sağlıksız mekânların oluşması, dengesiz arazi kullanımı ve kentsel yığılmalardan kaynaklı sürdürülebilir kentsel kavramı dâhilinde politika ve stratejiler oluşturma bağlamında çözüm arayışları gereksinimi doğmuştur. Sürdürülebilir kentsel kavramını yerine getirebilme adına ekonomik, toplumsal ve çevresel gelişme ilkelerinin entegrasyonu sağlanarak, etkileşimlerinin yükseltilerek kendi içerisinde başarabilme teknikleri ile olası hale getirilmesi sağlanmalıdır (Tuğun ve Karaman, 2014; Özcan, 2016). Kentlerde güvenilir mekan, enerji ve kaynaklarını yerinde, etkin, verimli kullanan topluluklar, yerel ve kültürel değerlerin gelecek nesillerin hakkını da koruyacak ve yerel ürünler sisteminin sahip çıkılarak korunması, atık-geri dönüşüm dengesinin benimsenmesi yaklaşımlarının sürdürülebilir kentsel kavramını yerine getirilmesi için gerçekleştirilmesi gereken politika ve stratejiler olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır (Tosun, 2009; Mansuroğlu vd., 2012; İnceoğlu, 2013; Desheng vd., 2014; Tuğun ve Karaman, 2014; Özcan, 2016; Medved, 2016).

Araştırmanın amacı, sürdürülebilir kentsel kavramı üzerine yapılan araştırmalar ışığında sürdürülebilirlik prensiplerini ortaya koymak ve çalışma alanı üzerinde bu değerleri değerlendirmektir. Çalışmanın konusu, Buldan yerleşmesinin kentsel kimlik ve ekonomisinde önemli yer edinmiş olan aile ölçeğinde ve elektrikli makinelerden yararlanmayan, geleneksel tarzda, el işçiliği ile üretim yapan, günümüzde ise kaybolmaya ve gerilemeye yüz tutmuş bulunan dokumacılığın desteklenmesi hedefi ile yerel ve kültürel değerlerini yaşatma adına, yerleşmede bulunan sorun ve riskler üzerinden sürdürülebilir kentsel kavramı temelinde mekânsal, çevresel, ekonomik ve kültürel politikaların oluşturulmasıdır.

Bu hedefle çalışma 5 (beş) aşamada kurgulanmıştır. Birinci aşama sürdürülebilir kentsel kavramının tanımı üzerinden sürdürülebilir kentsel kavramı gereklilikleri irdelenecektir. İkinci aşamada çalışma alanına mevcut durum tanımı gerçekleştirilecek elde edilen veriler ortaya konulacaktır. Üçüncü aşamada mekânda yakalanan tespitler doğrultusunda mevcut durum değerlendirilmesine yönelik potansiyel ve risk değerlendirmesi yapılarak, mekânsal, ekonomik, kültürel, ekolojik ve kurumsal yapı üzerinden Güçlü-Zayıf Yönler-Fırsatlar-Tehditler (GZFT) analizi gerçekleştirilecektir. Dördüncü aşamada mekânda saha çalışmaları boyunca elde edilen veriler eşliğinde, sorun ve riskler üzerinden mekânsal, ekonomik, sosyo-kültürel, çevresel bileşenlerine oturan yaklaşım ve kararlar önerilecektir. Son olarak sonuç bölümünde araştırma çalışmasından elde edilen veriler doğrultusunda Buldan yerleşmesinin sürdürülebilir olmasına dönük oluşturulan model kurgusu temelli öneriler sunulacaktır.

Araştırma, kırsal yerleşmelerin sahip olduğu ulusal ve uluslararası değerleri açısından sürdürülebilir kentsel kavramı sağlanmasına yönelik politika ve stratejilerin geliştirilmesi, yeni modeller kurgulanması açısından önem taşımaktadır. Bu yönüyle, sürdürülebilir kentsel kavramı üzerine yapılan tartışmalar, araştırmalar ve karar alıcılar tarafından kurgulanan planlama ve uygulama çalışmalarına yöntem tasarımı açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Kavramsal Arka Plan

1.1.1. Sürdürülebilir kentleşme

Kentleşmenin hızlı temposu nedeniyle, şehirler giderek doğal ekosistemlerin yerini almaktadır (Attwell, 2000, United Nations Population Fund, 2007). Bu olumsuzluk ortamında sürdürülebilirlik kavramı, mekânsal, ekonomik, sosyo-kültürel, çevresel, kurumsal ihtiyaçların birbirleri ile çelişmeden, tümünün uyum içerisinde olduğu, toplum yararının gözetildiği, evrensel çözüm önerilerini kapsayan koruma-kullanma dengesinin benimsendiği, tüm kesim için eşitlik ilkesinin temel esas alındığı kavram olarak tanımlanmaktadır (Ekim, 2004; Temur, 2011; Çal, 2012). Sürdürülebilir kentleşme kavramı ise; ekolojik unsurların önemli olduğu mekânsal gelişme gündeminde, bugünün ihtiyaçlarını gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılamasına mâni olmayacak yöntemlerle karşılamak (Anonim, 1987) ilkesi etrafında koruma-kullanma dengesine atıfta bulunarak tanımlanmaktadır. Sürdürülebilir kentleşme sürdürülebilir kalkınma ilkelerini karşılayan bir kentleşme sürecini tanımlar (Roy, 2009). Dünyada hızlı nüfus artışı, kontrolsüz arazi kullanımı ile çevreye aktarılan sorunlarla beraber, sağlıksız yaşam koşullarının oluşması, kentlerde meydana gelen yığılmalar ve beraberinde getirdiği yoksulluğun artması, biyolojik çeşitliliğin zarar görmesine neden olup, beslenme problemleriyle beraber kıtlık sorunlarının ortaya çıkmasından kaynaklı sürdürülebilir kentleşme adına çözüm önerileri getirilmesi bağlamında stratejiler oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir (Karakuzulu, 2010; Özcan, 2016). Kavramın ortaya çıkması ile birlikte sürdürülebilir kentleşmenin sağlanmasında bugün ve gelecek nesiller için yaşam kalitesinin geliştirilmesi öngörülerek, istihdam ve kıtlık sorunlarının çözümü, yoksulluğun ortadan kaldırılması, sosyal ve kültürel değerlere sahip çıkan, mevcut doğal değer ve kaynakların sürdürülebilir kullanımını destekleyen politikalar üretilme gerekliliği ortaya konulmuştur (Tosun, 2009; İnceoğlu, 2013).

Sürdürülebilir kentleşme konusunda yapılmış kayda değer pek çok çalışma vardır (May, Mitchell, and Kupiszewska 1997; Özcan, 2009; Tosun Karakurt, 2009; Eser vd., 2012; Mansuroğlu vd., 2012; Shen vd., 2012; Desheng vd., 2014; Gazibey vd., 2014; Karakuzulu, 2010; Liv vd., 2014 Maimaitiyiming vd., 2014; Tuğun ve Karaman, 2014; Wu, 2014; Yiğitcanlar ve Teriman, 2015; Medved, 2016; Özcan, 2016; Broman ve Robert, 2017; Siiba vd., 2018). Sürdürülebilirlik kent için ortaya konan 'Nicel Şehir Model'i sürdürülebilir kenti fiziksel çevre, kaynaklar, sağlık, güvenlik, hizmetler ve altyapı ve topluluk gelişimi olmak üzere altı perspektif üzerinden tanımlamıştır (May, Mitchell, and Kupiszewska 1997). Buna karşın Shen ve Zhou sosyal, ekonomik, çevresel ve kurumsal göstergeler olmak üzere dört boyutta hiyerarşik olarak yapılandırılmıştır (Shen ve Zhou, 2014). BM üye ülkelerinin 2000 yılında kabul ettikleri Binyıl Kalkınma Hedefleri (MDG) sürdürülebilir kentleşmeye dair 40'tan fazla gösterge ortaya koymuştur. Bütün bu göstergeler, barınma, sosyal kalkınma ve yoksulluğun ortadan kaldırılması, çevre yönetimi, ekonomik kalkınma ve yönetim olmak üzere beş kategoriye kapsamaktadır (UN, Habitat, 2009). Kentsel sürdürülebilirliği incelemek için kullanılan yöntemler çeşitli olsa da ortak ilkeyi barındırırlar: kentsel sürdürülebilirlik, bir şehrin ekonomik, sosyal ve ekolojik gelişimi açısından değerlendirilmelidir (Burgess et al., 1997, Harris, 1992, Marcotullio, 2001).

Sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması için önerilen politikalar sürdürülebilir tabii kaynak kullanımının desteklenerek, dengeli nüfus artışının sağlanması, yürümeye teşvik, bisiklet sürme ve toplu taşıma sistemine özendirme ile enerji tasarrufu sağlanması ve yoksulluğun ortadan kaldırılması temelinde kurgulanmaktadır (Desheng vd., 2014). Sürdürülebilir kentleşme çevresel ilkeler temelinde ve kentlerin refahını sağlama hedefi ile dengeli ekonomik gelişme sağlanmalı, atık-geri dönüşüm döngüsü ile çevresel değerlerin dikkate alınıp, korunduğu, minimum hava kirliliğine sahip, ekolojik ayak izinin en aza indirildiği yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir (Gazibey vd., 2014). Kentlerde ve planlama aşamasında sürdürülebilirliği sağlamak için ekosistemlerin fonksiyonları tayin edilmeli ve birbirleri ile olan etkileşimlerinin sürekliliği sağlanmalı, doğal ve kültürel değerler bağlamında stratejiler üretilmeli (Mansuroğlu vd., 2012) ve bu veriler ışığında bilimsel ve teknik gerekçelere dayanan gelişim alanlarının önerilmesi gerekmektedir. Sürdürülebilir kentlerin, çevresel ilkeler ve kentlerin refahını sağlama bağlamında dengeli ekonomik gelişmesini sağlamış, atık-geri dönüşüm döngüsü ile çevresel değerlerin dikkate alınarak, korunmuş, minimum hava kirliliğine sahip,

ekolojik ayak izinin en aza indirildiği yaklaşımların benimsendiği, erişilebilir ulaşım olanakları tanıyan, doğal yaşama ortamlarının korunduğu kentler olması gerekmektedir (Gazibey vd., 2014). Yukarıda bahsedilenlerin yanı sıra sürdürülebilir kullanımı güvence altına almak ve sürdürmek için tasarlanmış alternatif tabii kaynaklar oluşturularak yenilenebilir enerji sisteminin oluşturulması, yerel ve kültürel değerlerin, gelecek nesillerin de hak ve yararı gözetilecek şekilde düşünülerek yerel ürünler sistemi oluşturulması amacı ile toplumun değerlerinin güvence altına alınması ve bu amaca yönelik hedefler bağlamında toplum kimliğine sahip çıkacak stratejilerin gerekliliği de değerlendirilmektedir (Medved, 2016). Tabii ve kültürel değerlerin sürdürülebilir kılınmasına, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının sağlanması ve kaynakların yerinde, etkin ve verimli kullanımının desteklenmesi ile geri dönüşüm veya yeniden kullanım imkanının benimsendiği, yaşam kalitesinin artırılması adına sağlıklı mekanların oluşturulmasına dönük hedefler ortaya konulmasının önemi (Özcan, 2016) ve sürdürülebilir kentleşmeyi sağlamak için kalkınma süreçleri ile entegre çalışılması gerektiği ve 3 aşamalı planlama, kalkınma ve ekosistem sürdürülebilirliği ile bir planlama süreci oluşturularak, bu düşüncenin planın her aşamasında olması ve bu aşamalar dahilinde gerekli politikaların da üretilerek mekana yansması gerektiğine dair yöntemsel yaklaşımlar da değerlendirilmektedir (Yiğitcanlar ve Teriman, 2015). Kentte sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması adına sağlıklı yaşam koşullarının çevre düzenlemeleri ile giderilmesi, eşitlik esasının temel alındığı ortaya çıkan kentsel yoksunluk ve yoksulluğun tamamen ortadan kaldırılması, istihdam sorunları ve beslenme sorunlarının çözümüne yönelik sosyal ve kültürel değerlere sahip çıkan, mevcut doğal değer ve kaynakların sürdürülebilir kullanımını destekleyen değerler bütünü kapsamında yörenin yerel ve kültürel değerlerinin korunarak gelecek nesillerin hak ve yararı gözetilmesi bağlamında ele alınması gerektiği ifade edilmiştir (Karakuzulu, 2010; Özcan, 2016; Tosun, 2009; İnceoğlu, 2013; Medved, 2016; Eser vd., 2010; Özcan, 2009). Özetle, sürdürülebilirlik prensipleri temelde çevresel, mekânsal, ekonomik ve kültürel yapı üzerinden okunabilir (Çizelge 1).

Çizelge 1. Sürdürülebilirlik prensipleri

YAKLAŞIMLAR	PRENSİPLER	YAZAR
ÇEVRESEL	Biyolojik çeşitliliğin korunması, beslenme ve temiz-sağlıklı su bulmanın göz önünde bulundurulması ile sağlıklı ve güvenilir mekânların oluşturulması	Medved, 2016; Özcan, 2016; Gazibey vd., 2014; Tuğun ve Karaman, 2014
	Üretim ve tüketimde ekolojik ayak izinin en aza indirildiği ve sera gazının kontrol altında tutulduğu yaklaşımlar benimsenmelidir	Maimaitiyiming, 2014; Gazibey vd., 2014
	Atık-geri dönüşüm döngüsünün kurularak yeniden kullanım olanaklarının ele alındığı bir sistem kurgusu geliştirilmesi	Liv vd., 2014; Özcan, 2016; Medved, 2016; Tosun, 2009; Tuğun ve Karaman, 2014
MEKÂNSAL YAPIYA DAİR	Kontrollü arazi kullanımı ile dengeli ekonomik büyümenin sağlanması adına kaynakların etkin ve verimli kullanılarak yoksulluğun giderilmesi	Karakuzulu 2010; Özcan, 2016; Tosun, 2009; İnceoğlu, 2013; Desheng vd., 2014; Tuğun ve Karaman, 2014
	Ulaşımda ekolojik ayak izi düşürmek, bisiklet kullanımını artırmak, yürüme ve toplu taşıma sisteminin özendirilmesi	Medved, 2016; Desheng vd., 2014; Özcan, 2016
EKONOMİK YAPIYA DAİR	Üretim ve tüketimde değişen, yenilenebilir teknolojiye karşılık, geri kalmaksızın yeni teknolojik çözümler üretmek	Tosun, 2009
	İstihdam sorunları ve beslenme sorunlarının çözümüne yönelik sosyal ve kültürel değerlere sahip çıkılması	Karakuzulu 2010; Özcan, 2016; Tosun, 2009; İnceoğlu, 2013
KÜLTÜREL YAPIYA DAİR	Sosyo-kültürel değerlerin korunarak, toplumun yerel kimliğinin göz önünde bulundurulup sahip çıktığı yerel ürünler sistemi oluşturulması amacı ile toplumun değerlerinin güvence altına alınması	Medved, 2016; Tuğun ve Karaman, 2014; İnceoğlu, 2013

Sürdürülebilir kentleşme adına üzerinde durulan ve bu çalışmada sürdürülebilirlik kriterleri yukarıda değerlendirilen koşullar temelinde mekânsal, ekonomik, kültürel, çevresel başlıklar üzerinden çalışma alanı Buldan için yaklaşımlar oluşturulması hedeflenmiştir.

1.2. Yöntemin Açıklanması

Araştırma sürdürülebilir kentleşmenin sağlanabilmesi için izlenmesi gerekli prensipleri ekolojik, mekânsal, ekonomik ve kültürel başlıklar olmak üzere dört başlıkta incelenmiştir. Bu noktada sürdürülebilirlik prensipleri literatürden gelen yaklaşımlarla alt başlıklar üzerinden değerlendirilip yeniden ele alınmıştır (Çizelge 2).

Çizelge 2. Sürdürülebilirlik modeli ve prensipleri

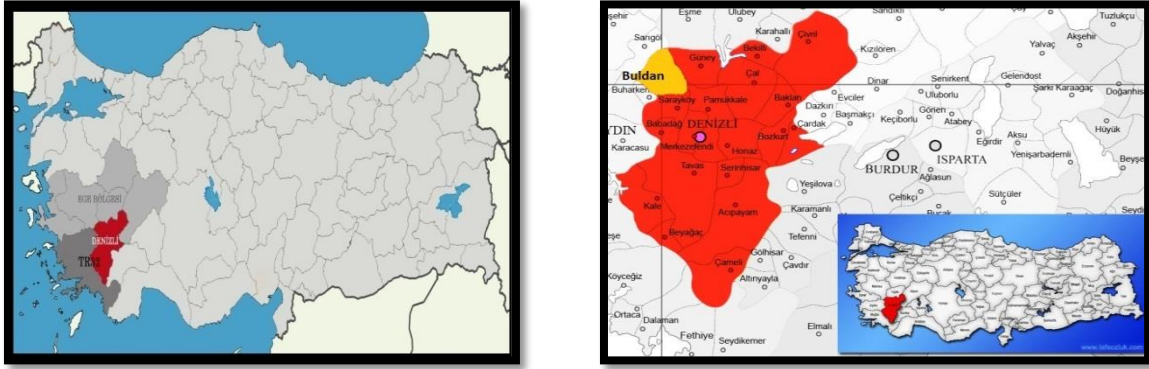
YAKLAŞIMLAR	PRENSİPLER
ÇEVRESEL	Doğal ekosistemin devamlılığı ve biyolojik çeşitliliğin korunması
	Tabii kaynak kullanımının desteklenmesi, Enerji tasarrufu sağlanması
	Üretim ve tüketimde ekolojik ayak izinin en aza indirgenmesi
	Atık-geri dönüşüm döngüsünün kurulması
	Dengeli nüfus artışı
MEKÂNSAL YAPIYA DAİR	Kontrollü arazi kullanımı
	Sağlıklı ve güvenilir mekânların oluşturulması
	Ulaşımında ekolojik ayak izi düşürmek (bisiklet kullanımını artırmak, yürüme ve toplu taşıma sistemi)
	Koruma-kullanma dengesi sağlanması tarihsel kimliğin mekânda korunması
EKONOMİK YAPIYA DAİR	Üretim ve tüketimde yeni teknolojik çözümler üretmek
	Dengeli ekonomik büyümenin sağlanması
KÜLTÜREL YAPIYA DAİR	Sosyo-kültürel değerlerin korunması
	Yerel kimliğin önceliğe alınması
	Yerel ürünler sistemi oluşturulması
	Kültürel ekosistemin devamlılığı

Araştırma alanı Buldan yukarıda ortaya konulan sürdürülebilir kentleşme prensipleri üzerinden değerlendirilecektir. Bu noktada çalışma alanının mevcut durumunu tespit etmek önemlidir. Gerek alana dair ikincil ve üçüncül kaynaklardan elde edilen veriler, gerekse yerinde tespit ve gözlemlerden yararlanılarak yerleşmenin değerlendirilmesine yönelik potansiyel ve risk değerlendirmesi yapılacak, mekânsal, ekonomik, kültürel, ekolojik ve kurumsal yapı üzerinden Güçlü-Zayıf Yönler-Fırsatlar-Tehditler (GZFT) analizi gerçekleştirilecektir. Saha çalışmaları boyunca elde edilen veriler eşliğinde, sorun ve riskler üzerinden mekânsal, ekonomik, sosyo-kültürel, çevresel bileşenlerine oturan sürdürülebilir kentleşme prensipleri üzerinden yaklaşım ve kararlar önerilecektir.

Araştırma, kırsal yerleşmelerin sahip olduğu ulusal ve uluslararası değerleri açısından sürdürülebilir kentleşme sağlanmasına yönelik politika ve stratejilerin geliştirilmesi, yeni modeller kurgulanması açısından önem taşımaktadır. Bu yönüyle, sürdürülebilir kentleşme üzerine yapılan tartışmalar, araştırmalar ve karar alıcılar tarafından kurgulanan planlama ve uygulama çalışmalarına yöntem tasarımı açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Çalışma Alanı

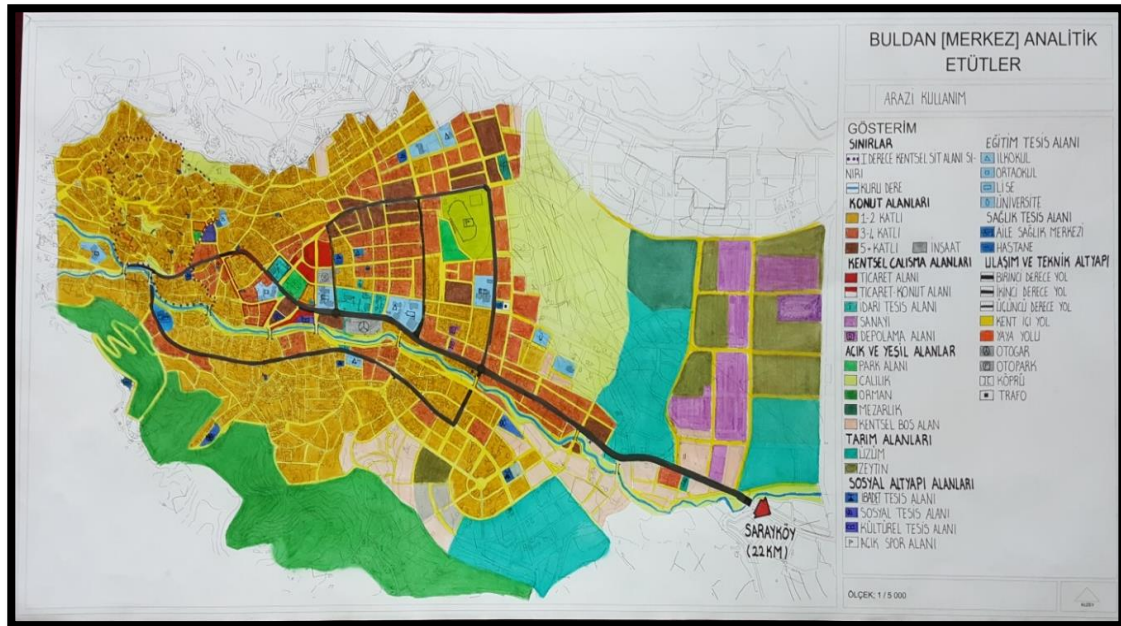
Buldan İlçesi, Türkiye'nin Ege Bölgesi'nin güney kısmında yer alan Denizli İli'ne bağlı olup, kuzeyde Uşak İli, batıda Manisa ve Aydın İlleri, kuzeyde ve doğuda Güney İlçesi, güneydoğuda Denizli-Merkez, güneyde ise Sarayköy İlçesi ile sınırlı olan Buldan İlçesi; Denizli İli'nin 19 (on dokuz) ilçesinden biri olup il merkezine 47 km uzaklıktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Ülke ve kent içindeki konum

Çalışma alanı Buldan (Merkez) olup, 16.661 nüfuslu, yaklaşık 350 ha alanı kapsayan, kuzeyde geleneksel konut alanları (kentsel sit alanı), batıda Düzalan yerleşmesi, doğuda Cumhuriyet yerleşmesi ve güneyde ise Turan ve Karşıyaka yerleşmeleri ile çevrelenmiştir. Buldan Merkez'e ilk olarak 1579 yılında Güroluk Mahallesi ile yerleşme başlamış olup, kent gittikçe doğuya doğru bir yayılım göstermiştir. İlk yerleşmeler kentin batısında geleneksel konut dokusu olarak adlandırılan bölgede; ilçenin topografik olarak engebeli olmasından dolayı organik olarak gelişmiş, yapılaşma, sokak ve cadde oluşumları topografyaya göre şekillenmiştir. Kent günümüzde halk arasında "Eski Buldan" ve "Yeni Buldan" şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Eski Buldan, geleneksel kent dokusunu içinde barındırırken, Yeni Buldan daha çok günümüz koşullarınca şekillenen yapılarla ev sahipliği yapmaktadır ve Eski Buldan olarak nitelendirilen bölgede Buldan'ın yöresel mimarisini oluşturan Buldan evlerini görmek mümkündür.

Arazi çalışmalarından elde edilen verilere dayanarak; çalışma alanı %28'i iyi bina niteliğine sahip, %70'i 1-2 katlı, %10'u ise 5 kat ve üstü yapılardan oluşan alan genellikle geleneksel kent dokusu ve çevresinin 1-2 katlı konut alanları ile yoğunlaştığı alanlardır ve çalışma alanının %55'i konut alanları ile çevrelenmiş bir bölge olarak tespit edilmiştir. Gözlemlenen çalışmalar kapsamında çalışma alanındaki geleneksel konut dokusu ve çevresinin genellikle 1-2 katlı yapılardan oluştuğu ve orta nitelikli bina niteliğine sahip konut alanlarından oluştuğu açıklanabilir (Şekil 2).

Şekil 2. Mevcut durum

Ulaşım ve teknik altyapı bakımından incelendiğinde; merkezin topografik olarak engebeli olmasından dolayı organik olarak gelişmiş, yapılaşma, sokak ve cadde oluşumları topografyaya göre şekillenmiştir. Topografyaya göre şekillenen sokak oluşumlarında kimilerinde merdivenler ile bağlanmıştır.

Mevcut arazi kullanım dağılımı bakımından incelendiğinde; arazinin yaklaşık olarak %55'ini yerleşim alanları oluşturmaktadır. Kentsel çalışma alanları yerleşmenin oluşturmakta %5'ini ve yaklaşık %11'lik dilimini ise tarım alanları izlemektedir (Tablo 3).

Çizelge 3. Mevcut arazi kullanım tablosu

		HA	M2	%
YERLEŞİM ALANLARI	KONUT ALANI	194.77	1947700	54.94
	İNŞAAT ALANI	1.7	17000	0.48
KENTSEL ÇALIŞMA ALANLARI	TİCARET ALANI	1.37	13700	0.39
	İDARİ TESİS ALANI	2	20000	0.56
	SANAYİ	12.5	125000	3.53
	DEPOLAMA	0.16	1600	0.05
AÇIK VE YEŞİL ALANLAR	PARK	1.22	12200	0.34
	ÇALILIK	30	300000	8.46
	ORMAN	37.25	372500	10.51
	MEZARLIK	7.6	76000	2.14
	KENTSEL BOŞ ALAN	12.5	125000	3.53
TARIM ALANLARI	ÜZÜM	30	300000	8.46
	ZEYTİN	10.5	105000	2.96
SOSYAL ALTYAPI ALANI	İBADET TESİS ALANI	0.74	7400	0.21
	SOSYO-KÜLTÜREL TESİS ALANI	0.96	9600	0.27
	AÇIK SPOR ALANI	3.39	33900	0.96
	SAĞLIK TESİS ALANI	0.45	4500	0.13
	EĞİTİM TESİS ALANI	3.91	39100	1.1
TEKNİK ALTYAPI	TEKNİK ALTYAPI	3.51	35100	0.99
	TOPLAM ALAN	351.02		

2. Bulgular

Yerleşmedeki çalışmalar kapsamında gerçekleştirilen yerinde gözlem ve arazi tespitleri ile mevcut durum elde edilmiştir. Mekânsal, ekonomik, sosyo-kültürel, ekolojik ve kurumsal yapı üzerinden GZFT analizi gerçekleştirilmiştir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Buldan yerleşmesi GZFT analizi

	GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER	FIRSATLAR	TEHDİTLER
MEKÂNSAL YAPI	<p>1.Farklı geleneksel mimari dokuların yanında, kentsel imge haline gelen Buldan evlerinin varlığı</p> <p>2.Kent merkezinin idari, ticari, tarihi ve turizm merkezi niteliğinin yerleşime güçlü bir kimlik kazandırması</p> <p>3.Pamukkale'ye</p>	<p>1.Yerleşmelerin altyapı ve ulaşım hizmetlerinde geri kalması</p> <p>2.Cazibe merkezi niteliğine sahip olabilecek eğlence ve alışveriş noktalarının eksikliği</p> <p>3.Kentte sağlık odaklarının yetersiz kalması</p>	<p>1.Tarihsel odak niteliği ile mekânsal işlevsel açıdan geliştirilebilir turizm potansiyeli</p> <p>2.Buldan Meslek Yüksek Okulu (MYO)'nun açılması ile MYO ve çevresinde ticaret alanlarının saçaklanması</p> <p>3.Yerleşmede</p>	<p>1.Geleneksel doku içerisinde kullanılmayan yapılardan oluşan köhneme riski</p> <p>2.Kent için yapılan imar planlarının bağ-bahçe alanlarındaki geleneksel doku ve yaşamın göz ardı edilerek, bu alanlarda ifraza ve yüksek katlı yapılara izin verilmesi</p> <p>3.Kentsel sit alanı ile</p>

	olan yakınlığı ile Tripolis-Hierapolis arasında bağlantı noktasının varlığı	(Kişi başına düşen yatak sayısı:0.078)	eğimli alan ve dere yatağında rekreasyon alan potansiyeli içeren yeşil alanların varlığı	yerleşim alanları arasında geçiş bölgesi olmamasından kaynaklı siluetin bozulması
EKONOMİK YAPI	<p>1.Farklı turizm pazarlarına yönelik alternatif ürünlerin varlığı</p> <p>2.Kentin ekonomisinde yer edinen Buldan bezinin bilinirliği</p> <p>3.Turizme yönlendirilecek işgücünün varlığı</p>	<p>1.Kentin ekonomisinde devlet yardım ve desteklerin yetersizliği</p> <p>2.Sanayi ve tarım sektörlerine gerekli desteklerin verilmemesi</p> <p>3.Turizm bilincinin yeterince gelişmemiş olması</p>	<p>1.Pazarlama konusunda ortak hareket edilerek kooperatifleşme ve dernekleşme potansiyeli</p> <p>2.Buldan bezinin ekonomiye katkı sağlayacak geliştirilebilir turizm altyapısının varlığı</p> <p>3.Kentte üretilen dokumaların çeşitli fuarlarda tanıtımının sağlanması</p>	<p>1.Çevrede benzer koşulları olan kent ve ilçelerin Buldan'ın etki çevresinde bulunan turizm potansiyelini kendi turizmlerine katma isteği</p> <p>2.Kentte ev-atölye birlikteliğinin kaybolmaya yüz tutması</p> <p>3.Yeterli tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin aktif ve etkili olmaması</p>
SOSYO-KÜLTÜREL YAPI	<p>1.Kültürel mirasa konu olan değerlerin korunmasına yönelik geliştirilebilir özgün yerel kimlik</p> <p>2.Halka misafirperver yaklaşma ve turiste olan ilginin yerel halk tarafından olumlu karşılanması</p> <p>3.Bölgede dokumacılık ve yöreye has yemeklerin varlığı</p>	<p>1.Buldan kültürel ve yerel kimlik değerlerinin korunması, geliştirilmesi ve tanıtımına yönelik festival, fuar vb. etkinliklerin yetersizliği</p> <p>2.Önemli potansiyele sahip müze kültürünün geliştirilememesi</p> <p>3.Yerel halkın turistik tesisleri yeterince kullanmaması</p>	<p>1.Geleneksel el sanatları ve dokumacılık gibi yerel ekonomiye katkı sağlayacak sektörlerin varlığı</p> <p>2.Dokuma ürünlerinin yurtiçi ve yurtdışı talebe hitap edebilme potansiyeli</p> <p>3.Yerleşmede şehir hamamı vb. sosyo-kültürel tesislerin varlığı</p>	<p>1.Sosyal etkileşim alanlarının yetersizliği nedeniyle insan ilişkilerinin kentte zayıflaması</p> <p>2.Kentte kültürel merkezlerin aktif olmaması</p> <p>3.İşgücünün azalmasıyla beraber, nüfusta dengesizliklerin yaşanması</p>
EKOLOJİK YAPI	<p>1.Alternatif turizm türleri için potansiyelin yüksekliği</p> <p>2.Doğal sit alanı olan Yayla Gölü ve çevresinin birçok canlıya yaşam alanı sunması</p> <p>3.Doğal kaynak ve değerlerin varlığı</p>	<p>1.Tarım arazilerinin parçalı ve küçük olması ile düşük verimli tarım olması</p> <p>2.Yeraltı kaynaklarının büyük çoğunluğunun gerekli etütler yapılmadığı için işletilememesi</p> <p>3.Yeşil alan kullanımlarının sürekliliğinin sağlanamaması ve yetersizliği</p>	<p>1.İşletilebilir termal kaynakların varlığı</p> <p>2.Doğal kaynakların sürdürülebilirliği</p> <p>3.Dere yatağı ve çevresinde rekreasyonel alan potansiyeli</p>	<p>1.Sanayi alanlarının gelişerek, doğal kaynak alanları üzerinde baskı oluşturması</p> <p>2.Turizm sektörüne dayalı ekonominin tarımsal faaliyetleri kısıtlaması</p> <p>3.Doğa koruma bilincinin gelişmemiş olması</p>

KURUMSAL YAPI	1. Dokumacılık sektörünü destekleyecek kooperatif, esnaf odaları ve dokumacı birliklerinin bulunması	1. Finansman ile ilgili sorunlar ve işletmelerin küçük olmasından, yatırımların da küçük olması	1. Turizm tanıtım ve eğitim faaliyetlerinde derneklerin rol alma potansiyeli	1. Konaklamanın çok kısıtlı sayıda olması vb. hizmetlerde farklılaşmanın bulunmaması
	2. Ülke, il ve ilçe bazında stratejik planların hazırlanması	2. Yerleşmede yapılan proje ve yatırımların az olması	2. Toplum yararına çalışan kurum ve derneklerin bulunması	2. Ortak çalışma bilincinin paydaşlar arasında gelişmemiş olması
	3. Yerleşmede bulunan sit alanları sayesinde katılımcı ve paydaşların bulunması	3. Turizm altyapısı ve arkeolojik kazıların hızlandırılması için kamu kaynaklarında zorluk yaşanması	3. Belediyenin turizm konusunda yapılacak çalışmalara önderlik etme potansiyeli	3. Siyasal ve ekonomik istikrarsızlıklar

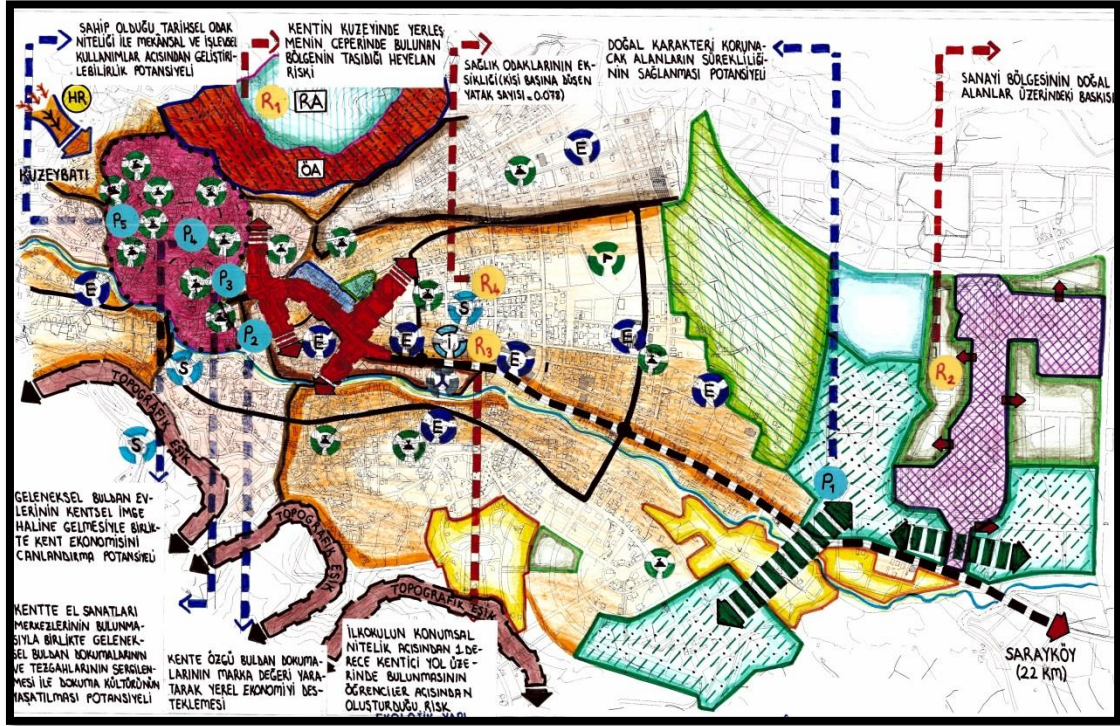
GZFT analizlerinden özetle; aile ölçeğinde ve geleneksel tarzdaki dokumacılığın kaybolma eğiliminde olması, ticarete ve turizme dönük işlevlerin kısıtlı kalması dolayısıyla işgücünün azalmasıyla birlikte, beraberinde getirdiği nüfusta dengesizlikler tespit edilmesi ve sosyal etkileşim alanlarının yetersizliği, yerli halkın turistik tesisleri yeterince kullanmaması sonucu yere özgü değerlerin işlevini yitirmesi söz konusudur. Konaklama alanlarının kısıtlı sayıda bulunması ve hizmetlerde farklılaşmanın olmamasından kaynaklı tesis yapılanmasında sıkıntıların bulunması, yerleşmede sağlık odağının eksik kalması ile kişi başına düşen yatak sayısının 0.078 olduğu tespit edilmiş ve sosyo- kültürel kent yaşamının zayıf kalması, yerel halkın mevcut turistik tesisleri yeterince kullanmamasından kaynaklı sosyo-kültürel kent yaşamı zayıf kalmıştır.

Çalışma alanındaki gözlem ve tespitlere dayalı olarak belirlenen riskler şunlardır;

Sorunlar ve Riskler;

1. Kentte geçmişte ev tipi atölyeler Buldan genelinde yaygın olarak görülse de günümüzde bu durum azalmış, kendini fabrika tipi işyerlerinde çalışmaya bırakmıştır.
2. Ticaret ve turizm ağırlıklı sektörel stratejilerin mekânsal altyapılar ile desteklenmemesi durumunda yöre halkının var olan sosyal-kültürel ve teknik altyapı (sosyal donanımlar ve ulaşılabilirlik) yoksunluğunun hızla artmasına neden olacaktır.
3. Kentin ekonomisinde önemli yer edinen Buldan dokumalarının günümüzden önce de küçük hacimde üretim yapan ve makinelerden yararlanmayan ve geleneksel dokumacılığın gerilemeye yüz tutmuş olması nedeniyle bu üretim biçiminin de hızla kaybolmaya başlaması ve iş imkânlarının azalması ile beraber istihdam sorunlarının çıkması ve göç olgusunun ortaya çıkması.

Yerleşmeye ilişkin yorumlanan veriler ışığında; dokumacılık artık kendini elektrikli makinelerden yararlanan, el işçiliğinin değer kaybettiği çalışmaya bırakmıştır. Mevcut durumun getirdiği problemler karşısında yerleşmenin merkez bölgesinden uzaklaştıkça niteliksiz ve güvenlik sıkıntısının olduğu alanlar oluşmuştur. Geleneksel doku içerisinde ise kullanılmayan yapılarda köhneme riski bulunmaktadır ve yerleşmenin kuzeyinde konut bölgesine yakın alanda heyelan riski tespit edilmiştir (Şekil 3).

Şekil 3. Bütünleşik sentez

Çalışma alanındaki tespit ve gözlemlere dayalı olarak tarihsel odak niteliği bulunan yerleşmede, kültürel mirasa konu olan değerlerin sahip çıkılması doğrultusunda özgün yerel kimliğin korunması ile geliştirilebilir turizm potansiyeline sahip olması, Pamukkale'ye olan yakınlığı ve farklı turizm pazarlarına yönelik alternatif ürün varlığına sahip olması güçlü bir potansiyel olup, yerleşme için önem taşımaktadır.

3. Değerlendirme ve Tartışma

Bu çalışmada sürdürülebilir şehirleşme kriterleri bağlamında öncelikle Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği kapsamında Genel Planlama Esasları başlığı altında Madde-7'de f bendinde yer alan "Doğal, tarihi ve kültürel değerlerinin koruma ve kullanma dengesinin sağlanması" esası doğrultusunda Buldan yerleşmesinde elde edilen analiz çalışmaları ile kültürel ve doğal miras değerlerinden oluşan mekânsal ve işlevsel kurgusuna ilişkin sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması için oluşturulan çalışmalar bütününde bazı stratejiler ortaya konulmuştur (Tablo 5).

Çizelge 5. Sürdürülebilirlik prensipleri ve Buldan sürdürülebilirlik modeli

YAKLAŞIMLAR	PRENSİPLER	BULDAN YERLEŞİMİ İÇİN STRATEJİLER
ÇEVRESEL	Doğal ekosistemin devamlılığı ve biyolojik çeşitliliğin korunması	Doğal karakteri korunacak alanların sürekliliğinin sağlanması
	Tabii kaynak kullanımının desteklenmesi, Enerji tasarrufu sağlanması	Mevcut enerji kaynaklarına yönelme Tüketimin azaltılması
	Üretim ve tüketimde ekolojik ayak izinin en aza indirgenmesi	Arazi kullanım kararlarında bütüncül yaklaşımlar Üretim teknolojisinde yeni nesil araçlar
	Atık-geri dönüşüm döngüsünün kurulması	Geri dönüşüm politika ve kararları yerel yönetim tarafından ortaya konmalıdır.
MEKÂNSAL YAPIYA DAİR	Dengeli nüfus artışı	Nüfus projeksiyonlarının gerçekleştirilmesi
	Kontrollü arazi kullanımı	Arazi kullanım kararlarında bütüncül yaklaşımlar
	Sağlıklı ve güvenilir mekânların oluşturulması	Bisiklet kullanımını artırmak, yürüme ve toplu taşıma sistemleri oluşturmak Ulaşım hiyerarşisi kurmak
	Ulaşımında ekolojik ayak izi düşürmek	Kültürel birikimine dayanan mekânsal ve
	Koruma-kullanma dengesi sağlanması	

	tarihsel kimliğin mekânda korunması	işlevsel kullanımların geliştirilmesi
EKONOMİK YAPIYA DAİR	Üretim ve tüketimde yeni teknolojik çözümler üretmek	Yeni nesil teknolojiler ve sistemlerin takibi
	Dengeli ekonomik büyümenin sağlanması	Ziyaretçi sayısının artırılması ile kent ekonomisine katkı sağlanması Buldan dokumalarının marka değeri yaratılması
KÜLTÜREL YAPIYA DAİR	Sosyo-kültürel değerlerin korunması	Dokumacılığın aile ölçeğinde ve geleneksel tarzda sürdürülmesinin desteklenmesi
	Yerel kimliğinin önceliğe alınması	Geleneksel Buldan evlerinin kentsel imge haline getirilmesi
	Yerel ürünler sistemi oluşturulması	- Dokumaya özgü el sanatları merkezlerinin kurulması - Yerleşime özgü ürünlerin (bağcılık, meyvecilik vb.) yetiştirilmesi mekânsal alanların korunması ve yeni alanların oluşturulması.
	Kültürel ekosistemin devamlılığı	Dokuma kültürünün sürdürülebilirliğinin ve korunmasının sağlanması

Kentin tarihsel bilgileri eşliğinde, çevresel kaynak ve kültürel miras değerlerinin biçimlendirdiği mekânsal karakteristik ve işlevsel kimlik değerlerinin oluşturduğu özgün yerel kimliğin korunması ve sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması adına mekânsal, ekonomik, sosyo-kültürel, ekolojik ve bileşenler çerçevesinde Buldan yerleşkesi için politika ve stratejiler geliştirilmiştir. Modele göre özetle sürdürülebilir bir Buldan yerleşmesi için;

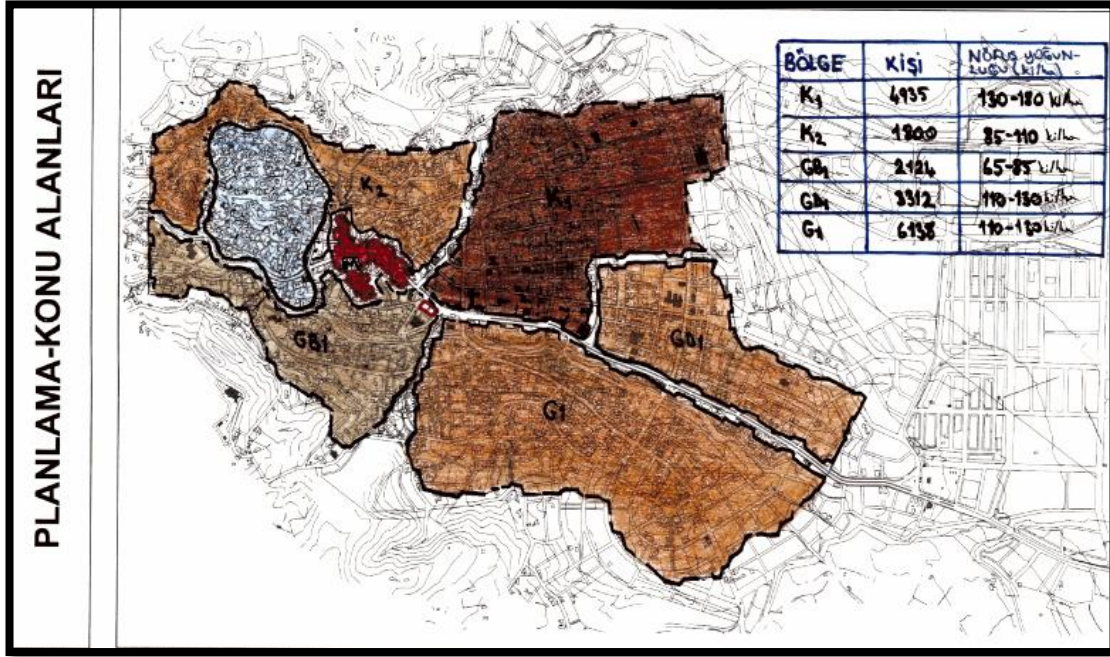
1. Geleneksel Buldan evlerinin kentsel imge haline getirilmesi ve ziyaretçi sayısının artırılması ile kent ekonomisine katkı sağlanması
2. Yerleşmede dokumaya özgü el sanatları merkezlerinin kurulması, geleneksel Buldan dokumalarının ve tezgâhlarının sergilenmesi ile yöreye özgü dokuma kültürünün sürdürülebilirliğinin ve korunmasının sağlanması
3. Özgün Buldan dokumalarının marka değeri yaratılması ve yerel ekonomiyi desteklemesi
4. Tarihsel arka planı ve kültürel birikimine dayanan mekânsal ve işlevsel kullanımların geliştirilmesi
5. Doğal karakteri korunacak alanların (bağ-bahçe-ağaçlık) sürekliliğinin sağlanması
6. Yerleşime özgü ürünlerin (bağcılık, meyvecilik vb.) yetiştirilmesi için uygun alanların korunması ve yeni alanların oluşturulması gereklidir.

Yerleşmede kentsel sit alanının korunduğu, yere özgü kimliğin korunması amaçlı orta yoğunluklu gelişme konut alanları önerilerek dengeli bir nüfus artışının sağlanması adına Lineer projeksiyon yöntemi kullanılmış olup 2040 yılı nüfusu 21.000 olarak öngörülmüştür (Çizelge 6).

Çizelge 6. Buldan (2040 Yılı) Lineer Nüfus Projeksiyonu

Projeksiyon Yılları					
2015	2020	2025	2030	2035	2040
16429	17462	18495	19528	20560	21593

Kontrollü arazi kullanımı ile dengeli ekonomik büyümenin sağlanması adına kaynakların etkin ve verimli kullanılarak yoksulluğun giderilmesi çerçevesinde kent merkezi ve yakın çevresindeki konut bölgeleri yüksek yoğunluklu konut bölgesi olup yerleşmenin çeperine doğru gidildikçe düşük yoğunluklu konut bölgeleri olarak önerilmiştir. 2040 yılındaki nüfus projeksiyonu hesaplamalarına göre, yaklaşık 29 ha alana sahip K1 bölgesinde 4935 kişi yaşaması öngörülmüş olup yoğunluğu 130-180 ki/ha arasındadır. Yaklaşık 18 ha alana sahip K2 bölgesinde 1800 kişi yaşaması öngörülmüş olup yoğunluğu 85-110 ki/ha arasında olmaktadır. Yaklaşık 26 ha alana sahip GB1 bölgesinde 2124 kişi yaşaması öngörülerek yoğunluğu 65-85 ki/ha arasındadır. Yaklaşık 27 ha alana sahip GD1 bölgesinde ise 3312 kişi yaşaması öngörülmüş olup yoğunluğu 110-130 ki/ha arasındadır. Yaklaşık 50 ha alana sahip G1 bölgesinde de 6138 kişi yaşaması öngörülmüş olup yoğunluğu 110-130 ki/ha arasındadır (Şekil 4).

Şekil 4: Buldan'da önerilen nüfus bölgelemeleri yoğunlukları

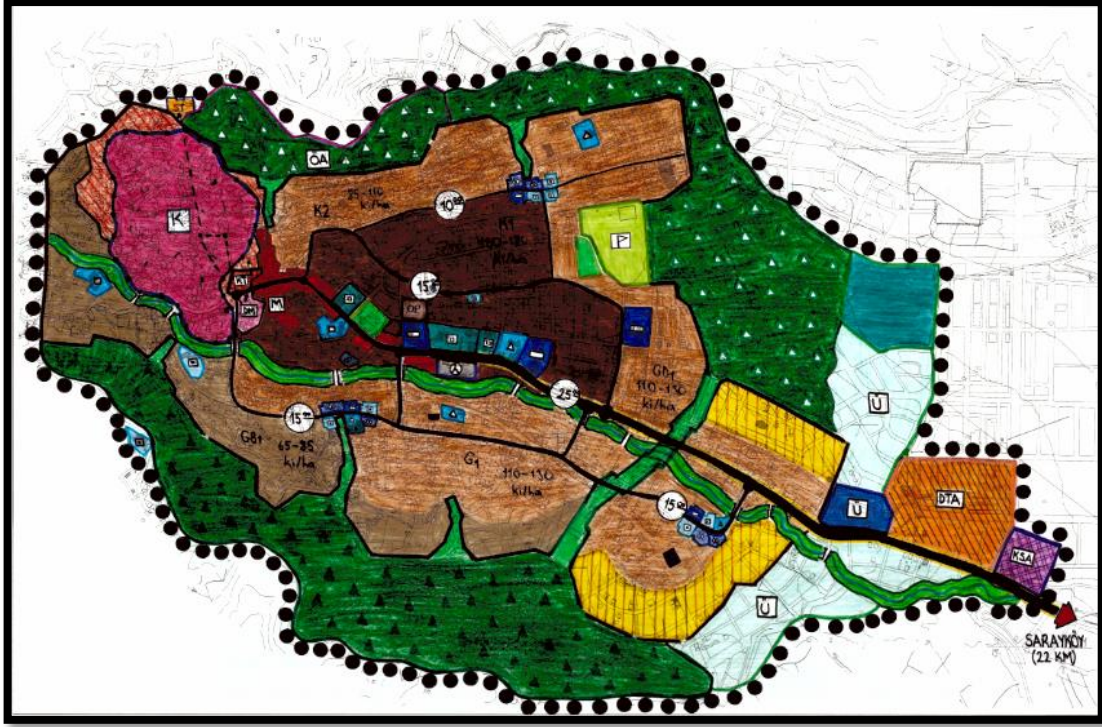
Yerleşme için ortaya konan stratejilerin gerçekleşmesi amacı ile doğal çevrenin korunması önceliği ele alınarak yenileme müdahale çalışmaları ile sokak sağlıklılaştırma, çevre sağlıklılaştırma, kentsel tasarım projeleri ve peyzaj öğelerinin de sosyo-kültürel yaşantının yükseltilmesi hedefi bağlamında müdahale yöntemleri çevresi ile beraber bütüncül bir kapsamda ele alınmış, öncelikli müdahale konuları ortaya konmuştur. Yerleşimin merkezinde, merkez yenileme canlandırma müdahale konusu başlığı altında ve ayrıntıda kentsel tasarım ilkelerinin yer aldığı tasarım çalışmaları uygulanacaktır (Çizelge 7).

Çizelge 7. Öncelikli Müdahale Konu ve Alanları

MÜDAHALE ALANLARI	MÜDAHALE KONUSU	MÜDAHALE YÖNTEMLERİ
Kent Merkezi ve Yakın Çevresi	Merkez Yenileme Canlandırma	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kentsel Tasarım Projeleri ➤ Peyzaj Öğeleri ➤ Çevre Düzenleme Projeleri ➤ Sokak Sağlıklılaştırma
Gölbaşı ve Yakın Çevresi	Yenileme	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Peyzaj Öğeleri ve Projeleri ➤ Çevre Düzenleme Projeleri ➤ Kentsel Tasarım Projeleri
Cumhuriyet Yerleşmesi ve Yakın Çevresi	Yenileme	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sokak Sağlıklılaştırma ➤ Çevre Sağlıklılaştırma
Turan Yerleşmesi ve Yakın Çevresi	Yenileme	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sokak Sağlıklılaştırma ➤ Çevre Sağlıklılaştırma

Yukarıda sayılan öneriler doğrultusunda, etkileşim uyum fonksiyonu gözetilerek, ticarete ve turizme dönük işlevlerin yöresel ürünler ile buluştuğu, yerleşimin yöreye özgü ürünlerinin, kentin şimdiye kadar var olan kimliğini kaybetmemesi adına detayda mekânsal plan kararları getirilmiştir. Bu çerçevede Dokuma müzesi ve el sanatları merkezleri arasında bağlantı aksı oluşturularak, yerleşimin merkezi ve geleneksel doku arasındaki bölgede yer alan dokuma müzesi sayesinde dokumanın üretildiği gerçek üretim mekânının uygulamalı, eğitici ve dokumacılığın hikayesini

anlatacak değerler ve bilgiler eşliğinde gerçekleştirildiği, sosyal donatı alanları ile bütünlük sağlandığı, makine üretiminden çok geleneksel dokumacılığın devam ettirilmesine yönelik bir işlevsel kimlik önerisi getirilmiştir. Yerleşmedeki üniversite ve dokuma tekstil atölyelerinin varlığı korunmuş ve iş birliği ile hem kentin gelişme sürecinde ekonomik kalkınmaya yarar sağlayacak dokuma ürünlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması, hem de gelişen, yenilenen eğitim süreçleri ile deneyimlenmesi sonucu yörenin değerlerini geleceğe dönük korunması bakımından katkı sağlayacağı öngörülmüştür (Şekil 5).

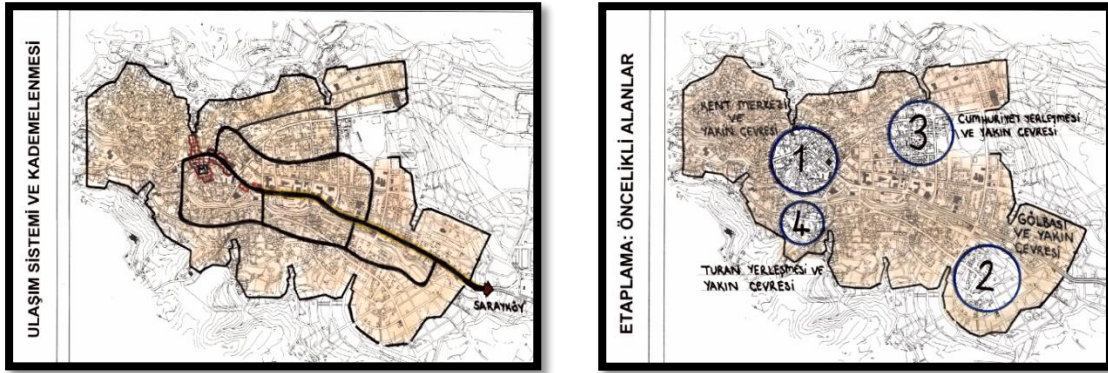

Şekil 5. Buldan (Merkez) ilkesel strateji planı-nazım imar planı

Yerleşmede mevcutta da Atatürk Caddesi olarak geçen, kentin ana aksını oluşturan ve bir meydan ile kente bağlanan cadde kentin birinci derece yolu olup, yirmi beş (25) metre olarak önerilmiş ve bu yollara bağlanan yollar on beş (15) metrelik olarak kentin ikinci derece yolları olması hedeflenmiş, bütün ulaşım arterlerinde bisiklet yolu ayrılmıştır. Kentin kuzeydoğusunda ikinci derece yola bağlanan yol ise on (10) metrelik olarak önerilmiş olup üçüncü derece kent içi yol olması öngörülmüştür. Yerleşmede ilk müdahale alanı olarak merkez ve yakın çevresinin seçilmesinin nedeni; yerleşmenin iç kısımlarına olumlu etki yapacağı düşünülmüş olup yenileme, koruma ve canlandırma çalışmalarında projede uygulama amaçlı öncelikle etaplama çalışması yapılmıştır. İkinci müdahale alanı olarak yerleşmenin güneydoğusunda bulunan mevcutta diğer yerleşim alanlarına göre farklı doku niteliğine sahip olan Gölbaşı ve çevresi seçilmiştir. Kuru dere ve çevresinde ekolojik koridor oluşturulması hedeflenmiştir. Bölgede gerekli alanlarda peyzaj öğeleri ve projeleriyle desteklenerek, çevre düzenleme projeleri ve kentsel tasarım projeleriyle yerleşmede gerekli düzenlemelerin yapılması sağlanacaktır. Kent merkezine erişilebilirlik açısından uzak mesafede bulunan Gölbaşı yerleşmesi, ihtiyacı olan bütün donatı ihtiyaçlarını kendi içerisinde karşılayacak şekilde planlanması hedeflenmiştir. Sosyo-kültürel kalitenin en refah düzeye ulaştırılması amacıyla yerleşmedeki alanlar kentsel projelerle desteklenecek ve doğal çevrenin korunması önceliği ele alınarak sokak sağlıklılaştırma ve yenileme çalışmaları yapılacaktır. Üçüncü müdahale alanı olarak ise yerleşmenin kuzeydoğu bölgesi olan Cumhuriyet yerleşmesi ve çevresi seçilmiştir. Üniversitenin yakınında 1. derece kentiçi yol üzerindeki alanda ise üst ölçekli plan kararlarından alınan bölgenin de planda, gelişme konut bölgesi olarak planlanmıştır. Burada gerekli nüfusa hitap edecek şekilde ünitenin sosyo-kültürel seviyesini refah düzeye ulaştırılması amacıyla yerleşmenin ihtiyaçlarını karşılayacak kadar donatı alanları planlanmış olup doğal çevrenin korunması önceliği ele alınarak sokak

sağlıklaştırma ve yenileme çalışmaları yapılacaktır. Dördüncü müdahale alanı olarak da Turan yerleşmesi ve yakın çevresi ele alınmıştır.

Yerleşmede bulunan göğüs hastalıkları hastanesinin ormanlık alanda bulunmasıyla kentin uğrak yeri olması özelliğinin artırılarak hastanedeki yatak kapasitesinin de gerekli nüfusa hitap edecek şekilde düzenlenmesi planlanmıştır. Yerleşmedeki alanlar kentsel projelerle desteklenecek ve doğal çevrenin korunması önceliği ele alınarak sokak sağlıklaştırma ve yenileme çalışmaları yapılacak olup kuru dere yatağının rekreasyonel kullanımlar ile desteklendiği ekolojik koridor bu bölgede de devam edecektir (Şekil 6). Yerleşmenin kuzeyinde, konut alanlarının çevresinde tespit edilen, heyelan riski bulunan alan önlemleri alan olarak ele alınıp, ağaçlandırılacak alanlar olarak karar verilmiştir. Yerleşmeyi ikiye ayıran kuru dere ve çevresinin rekreasyonel kullanımlar içeren ekolojik koridor oluşturulması amaç edinilmiş olup, yerleşmenin kuzeyinde kenti seyir imkânı sunabilecek uygun arazi yapısının varlığı ile vista noktaları önerilmiştir.

Şekil 6: Buldan'da önerilen ulaşım sistemi kademelenmesi ve etaplamada öncelikli alanlar

Konaklama alanlarının kısıtlı sayıda bulunması ve hizmetlerde farklılaşmanın olmamasından kaynaklı tesis yapılanmasında sıkıntılar yaşanması, yerleşmede sosyo-kültürel yaşam kalitesinin sürdürülmesi adına nitelikli ve güvenilir mekânların bulunmaması, doğal ve kültürel miras değerlerinin gelecek kuşaklara aktarılması adına düzenlemelerin bulunmaması, yerleşmenin yere özgü değerlerini kaybetmesine neden olacaktır. Yerleşmede ekonomik kalkınmaya büyük getiri sağlayacak geleneksel dokuma kültürünün devam ettirilmesi sağlandığında ve yöredeki doğal ve kültürel miras değerleri ve yöreye has yemek kültürü devam ettirildiği sürece yere özgü kimliğin korunması mümkün olacaktır. Mevcutta var olan, yerel halk ve turistlerin ilgisini karşılamayan el sanatları müzelerinin işlevlerinin artırılması amaçlı tanıtımlarının yapılması gerekmektedir. Kültürel miras varlığının korunması adına yapılan düzenlemeler ile beraber dokumacılığın aile ölçeğinde ve geleneksel tarzda sürdürülmesinin desteklenmesi amaç tutulmadığı sürece bu izler kaybolacaktır. Böyle bir durumun gerçekleşmemesi adına ticaret ve turizm ağırlıklı sektörel stratejilerin mekânsal altyapılar ile desteklenmesi ile yöre halkının var olan sosyal-kültürel ve teknik altyapı yoksunluk ve yoksulluğunun giderilmesine fayda sunacağı gibi doğabilecek göç olgularının da iş olanaklarının çeşitlenmesi ile bu göç olgusunun azaltılması sağlanacaktır. Yerli ve yabancı turistler için kısıtlı sayıda bulunan konaklama alanı için çözüm önerisi getirilerek ticaret koridorunun olduğu bölgede konaklama ihtiyacını karşılayacak alan önerisi getirilmiştir. Yerleşmenin merkezinde konumlanan otogar alanının ise yerleşmenin ihtiyacını karşılamaması ve günümüz şartlarını içermeyen eskimiş durumda bulunmasından kaynaklı sağlıklaştırma çalışmaları yapılacaktır.

Çizelge 5. Sürdürülebilirlik Prensipleri ve Buldan Sürdürülebilirlik Modeli

YAKLAŞIMLAR	PRENSİPLER	BULDAN YERLEŞİMİ PLAN KARARLARI
ÇEVRESEL	Doğal ekosistemin devamlılığı ve biyolojik çeşitliliğin korunması	Kuru dere ve çevresinde ekolojik koridor oluşturulmuştur.
	Tabii kaynak kullanımının desteklenmesi, Enerji tasarrufu sağlanması	Merkezler kademelenmesi oluşturulmuştur.
	Üretim ve tüketimde ekolojik ayak izinin en aza indirgenmesi	
	Atık-geri dönüşüm döngüsünün kurulması	Geri dönüşüm politika ve kararları yerel yönetim tarafından ortaya konmalıdır.
	Dengeli nüfus artışı	- Kompakt yerleşim kurgusu - Kent merkezi ve yakın çevresindeki konut bölgeleri yüksek yoğunluklu konut bölgesi olup yerleşmenin çeperine doğru gidildikçe düşük yoğunluklu konut bölgeleri olarak önerilmiştir.
MEKÂNSAL YAPIYA DAİR	Kontrollü arazi kullanımı	-Merkezler kademelenmesi oluşturulmuştur. -Otogar alanının sağlıklılaştırılması
	Sağlıklı ve güvenilir mekânların oluşturulması	-Merkezler kademelenmesi oluşturulmuştur. -Bütüncül mekânsal kullanım kararları alınmıştır.
	Ulaşımında ekolojik ayak izi düşürmek (bisiklet kullanımını artırmak, yürüme ve toplu taşıma sistemi)	Ulaşım kademelenmesi ve çeşitliliği oluşturulmuştur.
	Koruma-kullanma dengesi sağlanması tarihsel kimliğin mekânda korunması	- Yenileme müdahale çalışmaları ile sokak sağlıklılaştırma, çevre sağlıklılaştırma, kentsel tasarım projeleri ve peyzaj öğelerinin de sosyo-kültürel yaşantının yükseltilmesi hedefi bağlamında müdahale yöntemleri hedefleyen alanlar belirlenmiştir. - Dokuma müzesi ve el sanatları merkezleri arasında bağlantı aksı oluşturulmuştur.
EKONOMİK YAPIYA DAİR	Üretim ve tüketimde yeni teknolojik çözümler üretmek	Yerleşmedeki üniversite ve dokuma tekstil atölyelerinin devamlılığı sağlanmış ve ilişkisi kurulmuştur.
	Dengeli ekonomik büyümenin sağlanması	- Dokuma müzesi ve el sanatları merkezleri arasında bağlantı aksı oluşturulmuştur. -Konaklama alanı oluşturulması
KÜLTÜREL YAPIYA DAİR	Sosyo-kültürel değerlerin korunması	Dokumacılığın aile ölçeğinde ve geleneksel tarzda sürdürülmesinin desteklenmesi
	Yerel kimliğin önceliğe alınması	Geleneksel Buldan evlerinin korunması mekânsal bütünlük içinde marka olarak öne çıkması
	Yerel ürünler sistemi oluşturulması	-Tarım alanlarının korunması -Yerleşime özgü ürünlerin (bağcılık, meyvecilik vb.) yetiştirilmesi mekânsal alanların korunması ve yeni alanların oluşturulması.
	Kültürel ekosistemin devamlılığı	Dokumacılığın aile ölçeğinde ve geleneksel tarzda sürdürülmesinin desteklenmesi

4. Sonuç

Sürdürülebilirlik, kentlerde meydana gelen yoksunluk ve yoksulluğun azaltılarak, sağlıklı mekânların oluşturulmasına dönük hedefleri içeren günümüzde sıkça karşılaşılan ve sorunların çözümüne yönelik ve yerel kimliğin, gelecek nesillerin hak ve adaleti de göz önünde bulundurularak korunmasına yönelik kriterler geliştirilmesi açısından önemlidir.

Bugünün kentlerine bakıldığında sürdürülebilir kent olma yönünde kendine hedefler belirleyen kentler daha yaşanabilir kentler olarak listelenmektedir. Bu hedefleri temel alan adımların atılmadığı kentlerde hızlı nüfus artışıyla beraber kentsel yığılmalar meydana gelmekte dengesiz arazi kullanımı görülmektedir. Kentsel yığılmalar beraberinde doğal çevre koşullarının yıprandığı, biyolojik çeşitliliğin zarar gördüğü ve sağlıklı yaşam koşullarını doğuran, beslenme ve kıtlık sorunlarının olduğu, yerel ve kültürel değerlerin kaybedildiği kimliksiz ve planlama sorunları bulunan kentler olarak kent plancılarının karşısına çıkmaktadır.

Çalışmada, Buldan yerleşmesinde var olan tarihsel, kültürel ve doğal miras değerlerinden oluşan mekânsal ve işlevsel kurgusuna yönelik yerel ve kültürel değerlerin gelecek nesillerin hak ve yararı gözetilecek şekilde düşünülerek yerel ürünler sistemi oluşturulması, Buldan'da dokumacılığın aile ölçeğinde ve geleneksel üretimin sürdürülmesini sağlayarak ekonomik kalkınmanın sağlanması hedeflenmiştir. Yapılan araştırmalar kapsamında Buldan'da özgün yerel kimliğin korunarak, yöreye özgü geleneksel bağın koparılmadan yerleşmede güvenli mekânların oluşturulması ve doğal yaşama ortamlarının korunması, kentsel sürdürülebilirlik için büyük bir önem taşımaktadır.

Kentsel sürdürülebilirlik sağlanması adına model yaklaşımında önerilen, mekânsal-işlevsel gelişmeleri ile geleceğe dönük koruma-geliştirme potansiyellerinin dikkate alındığı, sahip olunan özgün yerel değerlerin korunarak, kentlerin tarihsel bilgileri eşliğinde çevresi ile bütüncül yaklaşımların ele alınması önem taşımaktadır. Sosyal yaşantıda farkındalık yaratarak bilinçli toplumlar kazanımı sağlanmalı, kaynak kullanımında etik süreci de gözetilerek tüm toplumun eşit biçimde yararlanması sağlanmalı ve ulaşım araçları arasında entegrasyonun sağlanarak sürdürülebilir ulaşımın tüm kesim için daha kolay ve verimli hale getirilmesi, kent ve kentte yaşayanlar için önemlidir. Çevresel süreç olarak bakıldığında ise, mevcut kaynak akışındaki kısıtlamaların dikkate alınarak tabii kaynakların bilinçli ve bilinçsiz tüketiminin ortadan kaldırılması bugün ve gelecek kuşak adına önem teşkil etmektedir. Sürdürülebilirlik adına yapılan çalışmalar tek bir boyut olarak değil, mekânsal, ekonomik, sosyo-kültürel, ekolojik, kurumsal anlamda politika ve stratejilerin birbirleri ile çelişmeyen, birinin yararı olarak değil, tümünün uyum sağladığı, tüm kesim için eşit fayda sağlayan bir süreç şeklinde ele alınması gerekmektedir. Sürdürülebilirliğin sağlanması adına ilgili kurumların destekleri ile gerekli kurum ve derneklerin kurulması sağlanarak kurumların, halkın bilinçli ve etkin katılımının sağlanması amaçlı destek ve gönüllülük projeleri ile katkı sağlamalıdır. Çevre ve hava kirliliğini önleme adına bireysel ve toplumsal yarar sağlayan projeler geliştirilmelidir.

Kaynaklar

- Anonim, (1987). Our Common Future: the Brundtland Report, World Commission on Environment and Development, Oxford University Press.
- Attwell, K. (2000). Urban land resource and urban planting—Case studies from Denmark Landscape and Urban Planning, 52 (2000), pp. 145-163.
- Broman, G. I., Robèrt, K. H. (2017). A framework for strategic sustainable development. Journal of Cleaner Production, 140, 17-31.
- Burgess R., Carmona M., Kolstee T. (1997). The challenge of sustainable cities, Zed Books, London.
- Çal, İ. (2012). Yerel verilerin geleneksel mimari üzerindeki etkilerinin sürdürülebilirlik bağlamında karşılaştırılmalı olarak incelenmesi: Akseki-İbradı ve Piemonte-Val D'Ossola örneği.
- Desheng, X., Gengzhi H., Jingwen G., Jiarong L. (2014). Changing concepts of city and urban planning practices in guang-zhou(1949-2010): An approach to sustainable urban development.
- Ekim, D. (2004). Sürdürülebilirlik kavramı ve mimari form üzerindeki etkisi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimari Tasarım Lisansüstü Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Eser, S., Dalgın, T., & Çeken, H. (2010). Sürdürülebilir kültür turizmi: Efes örneği. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(2), 27-34.
- Gazibey, Y., Keser, A., Gökmen, Y. (2014). Türkiye’de illerin sürdürülebilirlik boyutları açısından değerlendirilmesi.
- Harris, N. (1992). Wastes, the environment and the international economy, *Cities*, 9 (3), pp. 177-185.
- Karakurt Tosun, E. (2009). Sürdürülebilirlik olgusu ve kentsel yapıya etkileri. *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 5(2), 1-14.
- Karakuzulu, Z. (2010). Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar, Yerel Gündem 21 ve Bursa Örneği. TÜCAUM VI. Ulusal Coğrafya Sempozyumu 3-5 Kasım 2010 Bildiri Kitabı, 397-406.
- Liv, H., Zhou, G., Wennersten, R., Frostell, B. (2014). Analysis of sustainable urban development approaches in China.
- Maimaitiyiming, M., Ghulam, A., Tiyyip, T., Pla, F., Latorre Carmona, P., Halik, U., Sawut, M., Caetano, M. (2014). Effects of green space spatial pattern on land surface temperature: Implications for sustainable urban planning and climate change adaptation.
- Mansuroğlu, S., Kınıklı, P., Saatçı, B. (2012). Antalya’da kentsel gelişimin ekolojik açıdan değerlendirilmesi ve sürdürülebilirlik kapsamında önerilerin geliştirilmesi.
- Marcotullio, P.J. (2001). Asian urban sustainability in the era of globalization, *Habitat International*, 25 (4), pp. 577-598.
- May A.D., Mitchell G., Kupiszewska D., (1997), The development of the leeds quantifiable city model, P.S. Brandon, P.L. Lombardi, V. Bentivegna (Eds.), *Evaluation of the built environment for sustainability*, E & FN Spon, London, pp. 39-52.
- Medved, P. (2016). A contribution to the structural model of autonomous sustainable neighbourhoods: New socio-economical basis for sustainable urban planning.
- Özcan, K. (2009). Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Olabilirliği Üzerine Bir Yaklaşım Önerisi: Konya Tarihi Kent Merkezi Örneği. *METU Journal of the Faculty of Architecture*, 26(2).
- Özcan, K. (2016). Kent Planlamada Sürdürülebilirlik Gündemi: Bir Kavramsallaştırma Denemesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 4(2), 7-17.
- Temur, H. (2011). Edirne geleneksel konut mimarisinin sürdürülebilirlik bağlamında enerji verimliliği ve ısı analiz açısından değerlendirilmesi, *Trakya Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Tosun Karakurt. E. (2013). Sürdürülebilir kentsel gelişim sürecinde kompakt kent modelinin analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 103-120.
- Tuğun, Ö., & Karaman, A. (2014). Çekirdek Köylerin Eko Turizme Kazandırılması İçin Sürdürülebilirlik Kavramı Çerçevesinde Bir Model. *Megaron*, 9(4).
- United Nations Population Fund (2007). *State of world population 2007: Unleashing the potential of urban growth*. United Nations Population Fund, New York.
- UN Habitat, (2009) , *Urban indicator guidelines, “Better Information, Better Cities”*, <https://unhabitat.org>
- Roy, M. (2009). Planning for sustainable urbanization in fast growing cities: Mitigation and adaptation issues addressed in Dhaka, Bangladesh, *Habitat International*, 33 (3) (2009), pp. 276-286.
- Shen, L., Peng, Y., Zhang, X., Wu, Y. (2012). An alternative model for evaluating sustainable urbanization. *Cities*, 29(1), 32-39.
- Shen, L., Zhou, J. (2014). Examining the effectiveness of indicators for guiding sustainable urbanization in China. *Habitat International*, 44, 111-120.
- Siiba, A., Adams, E. A., Cobbinah, P. B. (2018). Chieftaincy and sustainable urban land use planning in Yendi, Ghana: Towards congruence. *Cities*, 73, 96-105.
- Yigitcanlar, T., & Teriman, S. (2015). Rethinking sustainable urban development: towards an integrated planning and development process. *International Journal of Environmental Science and Technology*, 12(1), 341-352.

Wu, J. (2014). Urban ecology and sustainability: The state-of-the-science and future directions. *Landscape and Urban Planning*, 125, 209-221.